

**VALSTYBINĖ AUGALININKYSTĖS TARNYBA
PRIE ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJOS**

**2018 M.
KVIEČIŲ DERLIAUS
KOKYBĖS TYRIMAS**

**Vilnius,
2018**

TURINYS

Įvadas	3
I. Geografinis pasiskirstymas	4
II. Ūkių dydis	6
III. Kviečių veislės	7
IV. Kokybės rodikliai	8
4.1. Hektolitro masė	8
4.2. Glitimo kiekis	8
4.3. Baltymų kiekis	9
4.4. Baltymų ir glitimo kiekių santykis	9
4.5. Kritimo skaičius	10
V. Kviečių klasės	11
VI. Kokybės rodiklių neatitiktys	12
VII. Vidutiniai kokybės rodikliai	13

ĮVADAS

Valstybinė augalininkystės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – Tarnyba) devinti metai organizavo kasmetinius javų derliaus kokybės tyrimus. Kaip ir praėjusiais metais, pasirinkti tirti žieminiai ir vasariniai kviečiai. Kviečių kokybės rodiklius nustatė Tarnybos Augalininkystės produktų kokybės tyrimų laboratorija (skyrius).

Javų derlingumui ir kokybei, kaip visada, didžiausią įtaką turėjo meteorologinės sąlygos: vietomis lietingas ar sausringas pavasaris ir vasara.

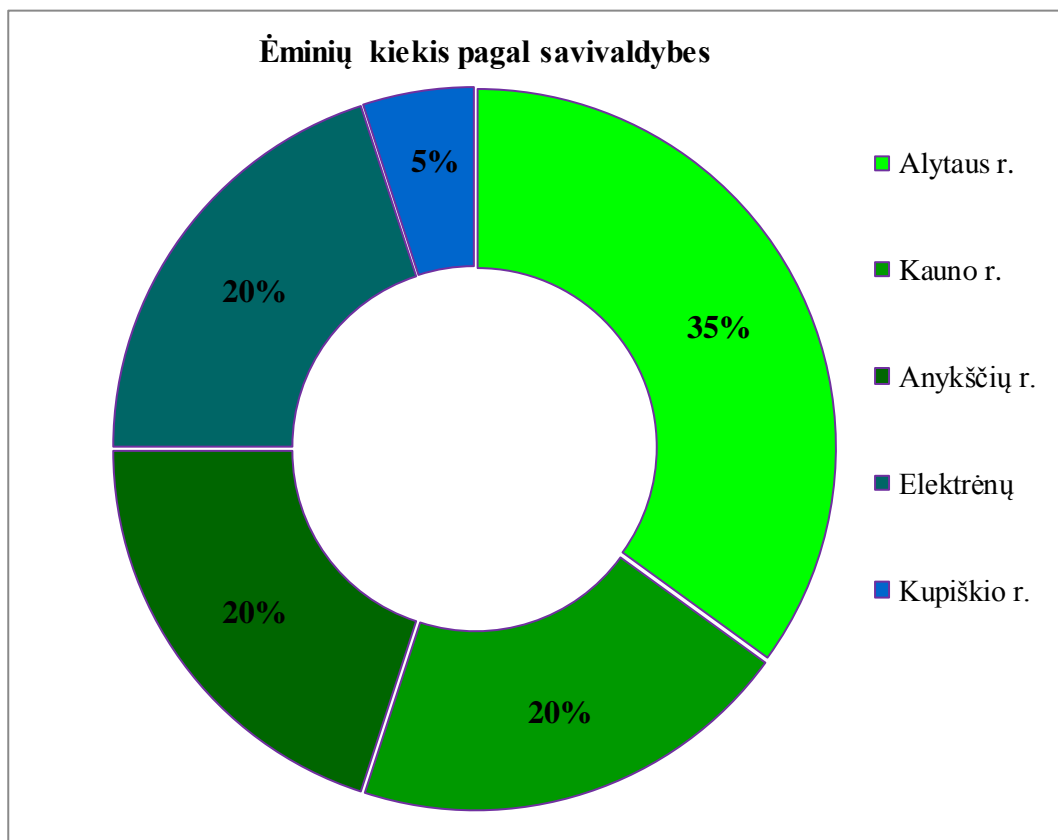
Pagal ūkininkų pateiktus duomenis jų prognozuotas vidutinis kviečių derlingumas – 4,1 t/ha, tačiau gautas 5,3 t/ha kviečių derlingumas. Praėjusiais metais buvo prognozuotas – 6,4 t/ha vidutinis kviečių derlingumas, o vidutinis faktinis – 6,2 t/ha.

Šiais metais atlikus kokybės tyrimus pastebėta, kad tirtų ėminių vidutinis baltymų kiekis ir kritimo skaičiaus rodiklis, mažesnis glitimo kiekis.

Kviečių derliaus kokybės tyrimų ėminiai paimti nuo 2018 m. liepos 25 d. iki 2018 m. lapkričio 10 d.

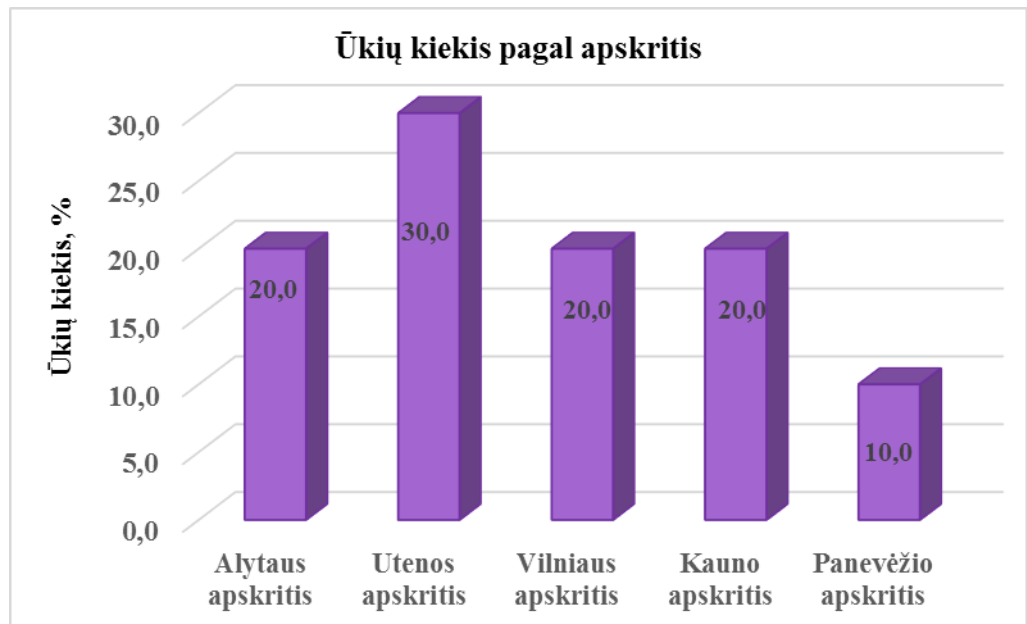
I. GEOGRAFINIS PASISKIRSTYMAS

2018 m. kviečių derliaus kokybės tyrime nemokamai sutiko dalyvauti 10 ūkio subjektų iš 5 savivaldybių (1 pav.). Didžioji dalis ėminių (35 %) buvo paimta Alytaus r. sav. esančiuose ūkiuose.

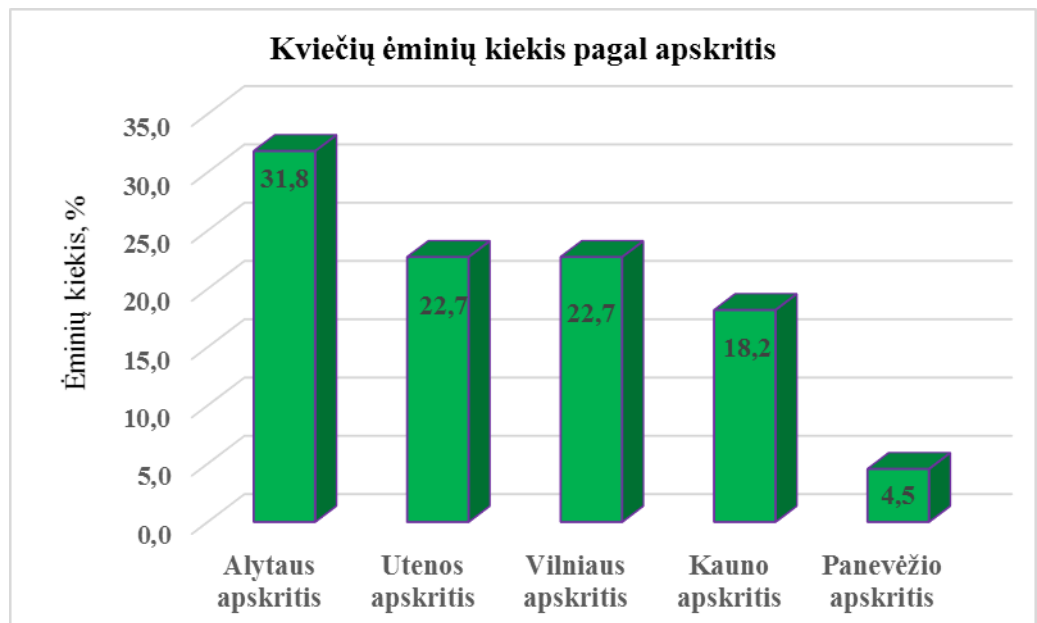

1 pav.

Daugiausia kviečių ėminių paimta ūkiuose Alytaus, Utenos ir Vilniaus apskrityse (2 pav., 3 pav.). Šiose apskrityse paimta daugiau grūdų ėminių, kadangi buvo atsižvelgta į ūkyje auginamas kviečių veisles, kviečių kūlimo datą, kviečių auginimo laukus, kitas javų rūšis ir t.t. Dėl šių priežasčių kai kuriuose ūkiuose paimta po keletą ėminių.

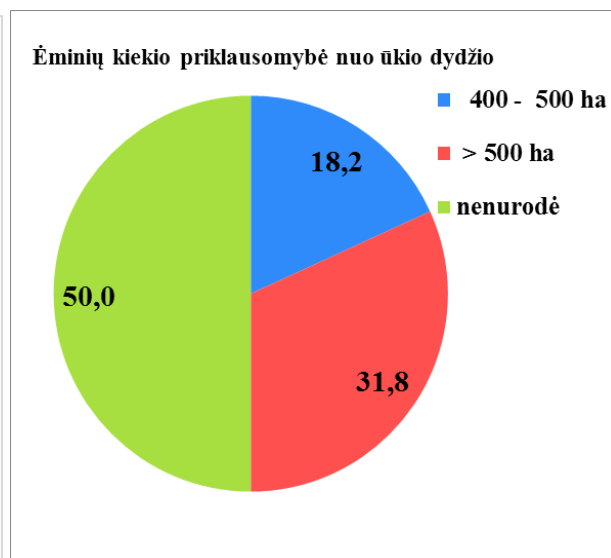
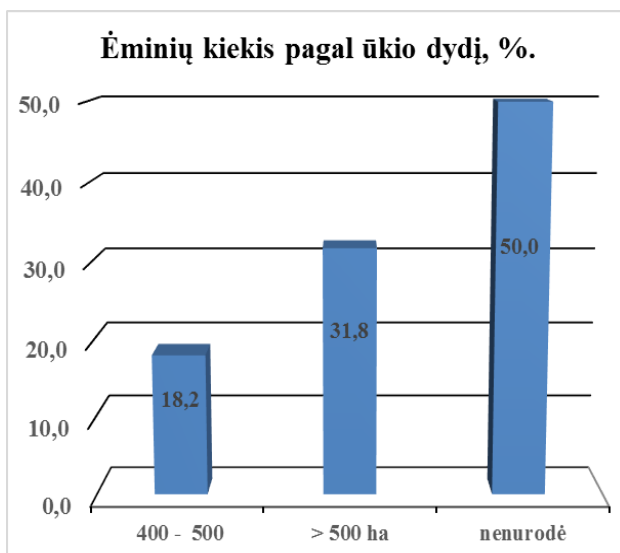
2 pav.

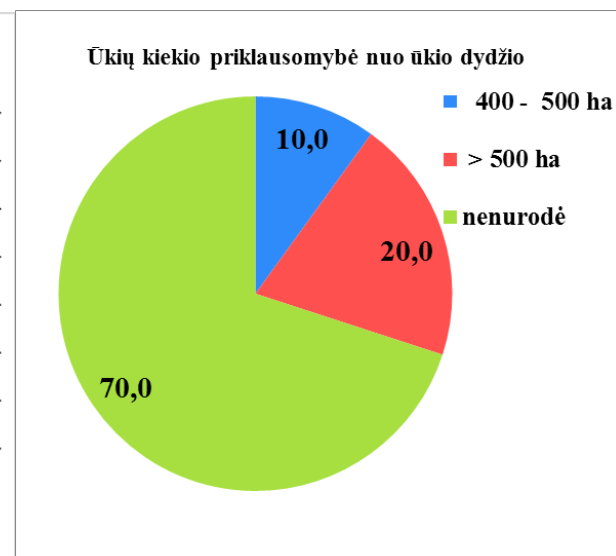
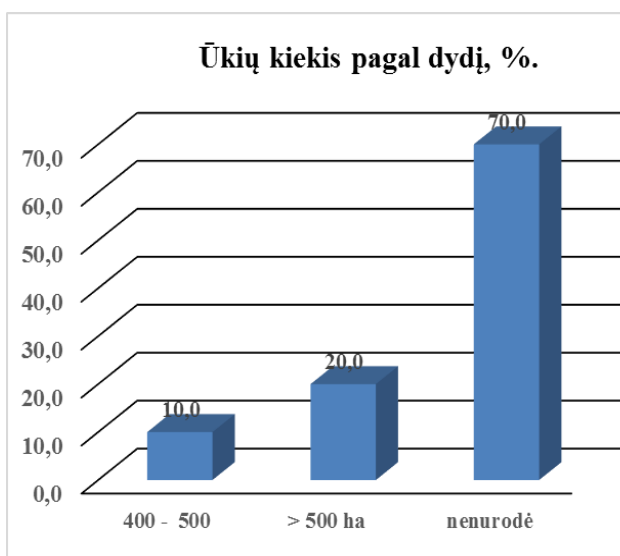
3 pav.

II. ŪKIŲ DYDIS

Šiame kviečių derliaus kokybės tyrime dalyvavo ūkiai, kurių ūkio dydis didesnis kaip 400 ha, bet pusė tyrime dalyvaujančių ūkių subjektų nenurodė ūkio dydžio. Taip pat daugiausiai ėminių (90,0 %) buvo paimta iš ūkių didesnių kaip 500 ha (4 ir 5 pav.), šį rodiklį įtakojo tai, kad keletas ėminių buvo paimta iš to paties ūkio subjekto.

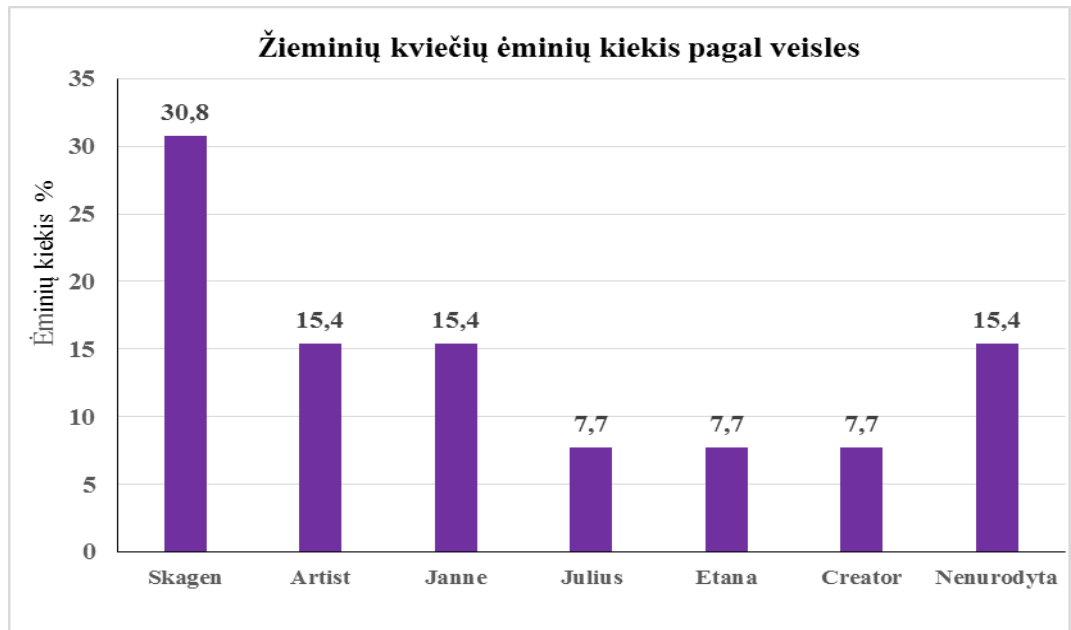
4 pav.

5 pav.

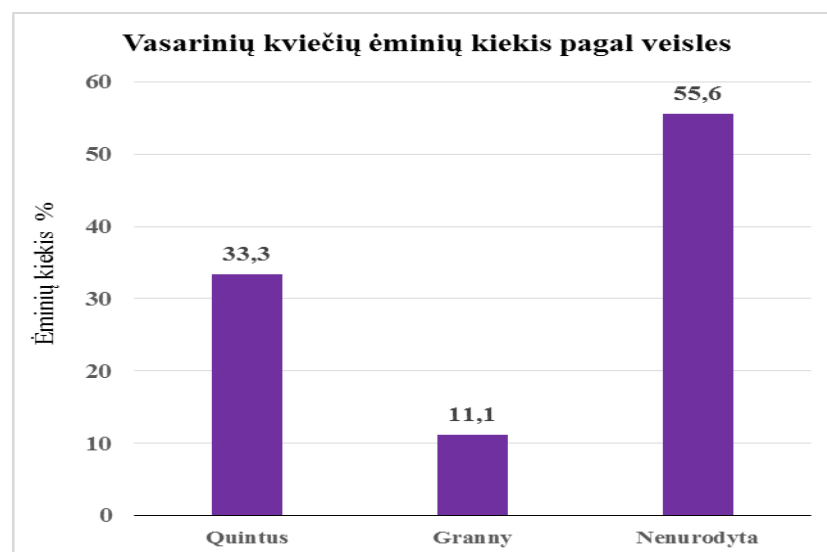
III. KVIEČIŲ VEISLĖS

Kviečių derliaus kokybės tyrimų metu buvo tirta, kokios vyrauja žieminių (8 pav.) ir vasarinių kviečių veislės (9 pav.). Žieminių ir vasarinių kviečių veislių mišinių nebuvo tirta. Šiame tyrime dalyvaujantys ūkio subjektai nurodė, kad 2017-2018 metų sezonu augino 6 žieminių kviečių veisles. Populiariausios žieminių kviečių veislės buvo „Skagen“ (30,8 %), „Artist“ (15,4 %), „Janne“ (15,4 %).

8 pav.

2018 m. kviečių derliaus kokybės tyrime dalyvaujantys ūkio subjektai nurodė 2 augintas vasarinių kviečių veisles. Apgailestaujame, tačiau apklausų metu ūkio subjektai nenurodė kviečių veislės 55,6 % vasarinių kviečių ėminių.

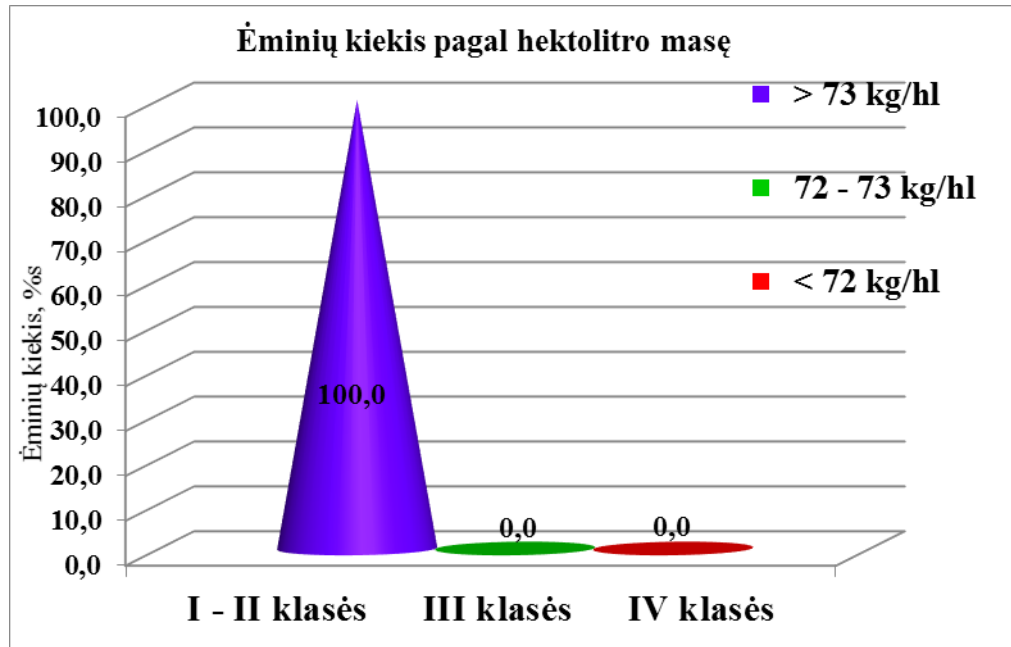

9 pav.

KOKYBĖS RODIKLIAI

4.1. Hektolitro masė

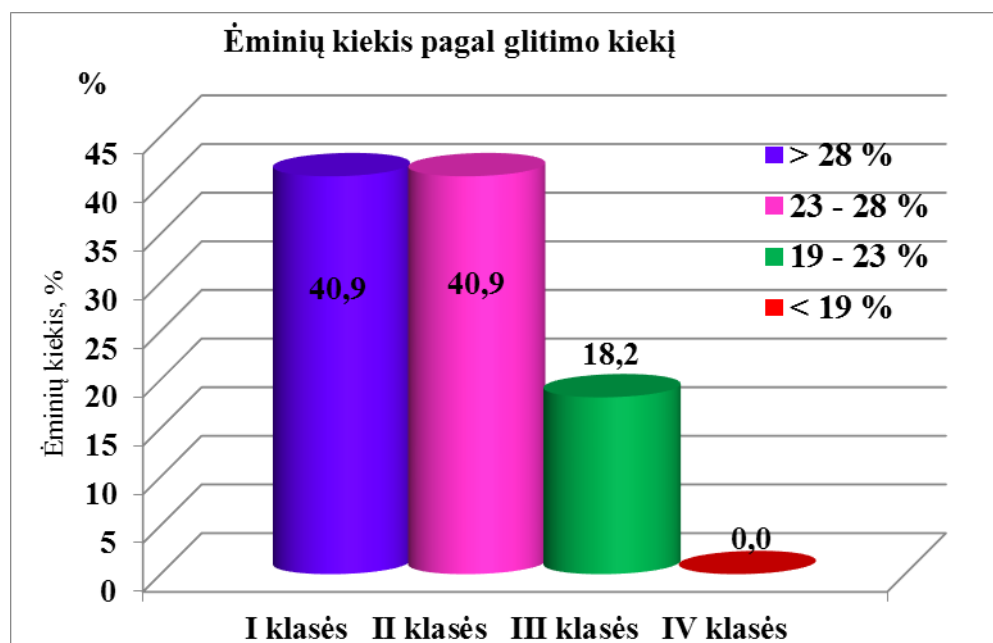
2018 m. hektolitro masės rodiklis nebuvo labai svarbus, nes visi ėminiai priskirti I–II klasei dėl šio rodiklio (10 pav.).

10 pav.

4.2. Glitimo kiekis

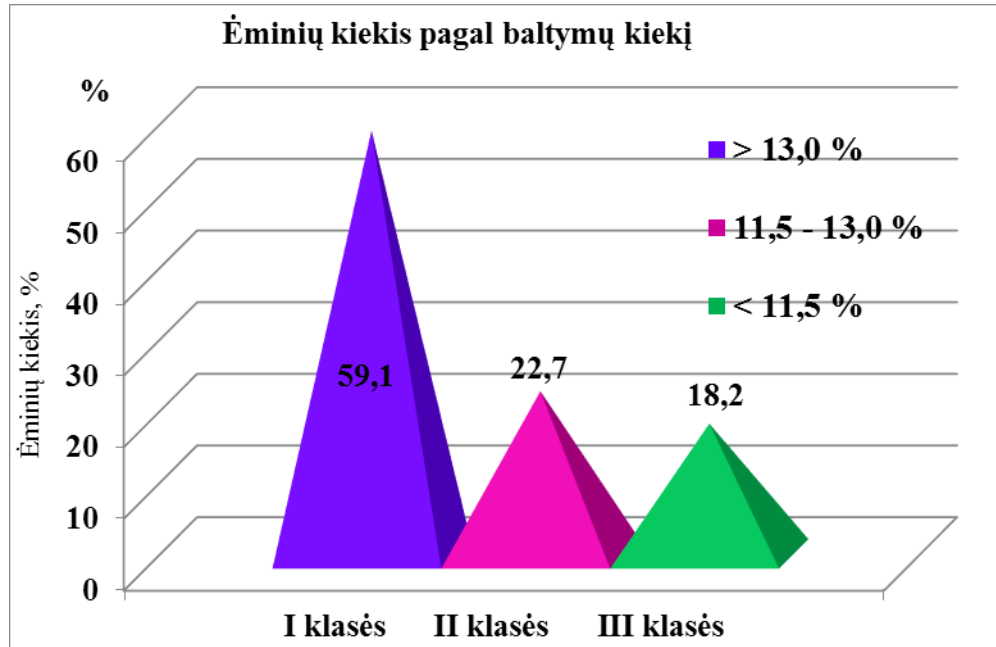
2018 m. kviečių glitimo kiekis tarp klasių pasiskirstė gana tolygiai. I ir II klasėms priskirta po 40,9 % ėminių, III klasei – 18,2 % ėminių (11 pav.).

11 pav.

4.3. Baltymų kiekis

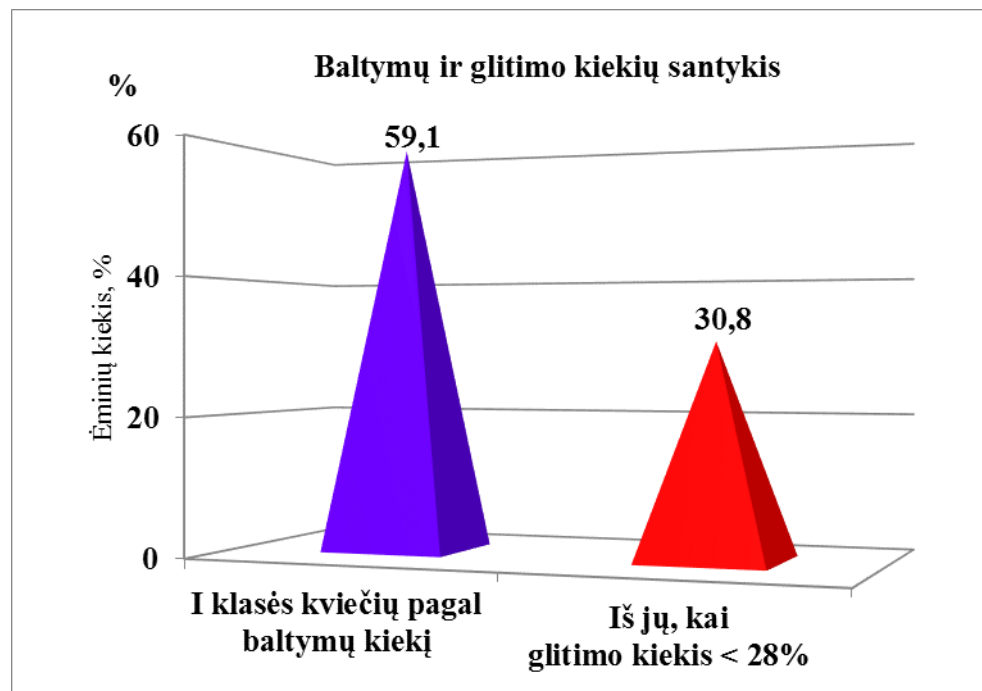
2018 m. pastebėtas žemesnis baltymų kiekis tiek žieminiuose, tiek vasariniuose kviečiuose: 59,1 % ėminių atitinka I klasei keliamus reikalavimus (12 pav.).

12 pav.

4.4. Baltymų ir gliitimo kiekių santykis

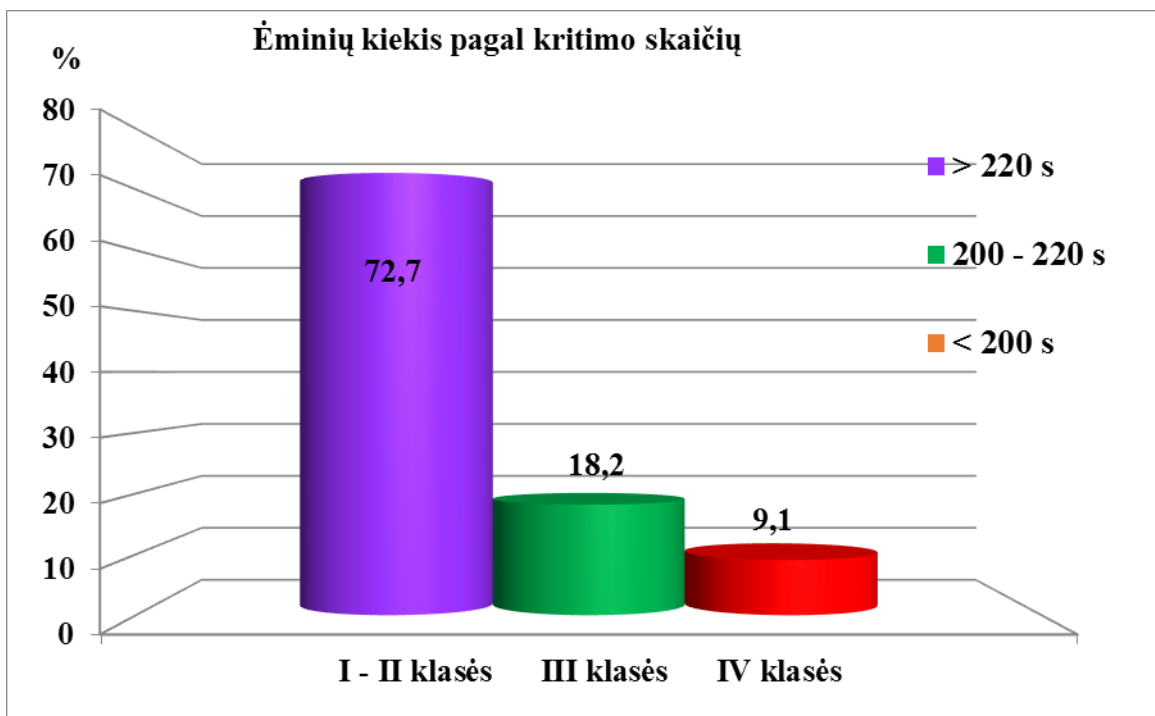
Pagal baltymų kiekį 59,1 % ėminių atitinka I klasę, tačiau iš jų net 30,8 % neatitinka I klasės dėl mažo gliitimo kiekio (13 pav.).

13 pav.

4.5. Kritimo skaičius

2018 m. pastebėtas vidutinis kritimo skaičius kviečiuose – 72,7 % ėminių priskirta I–II klasei (14 pav.).

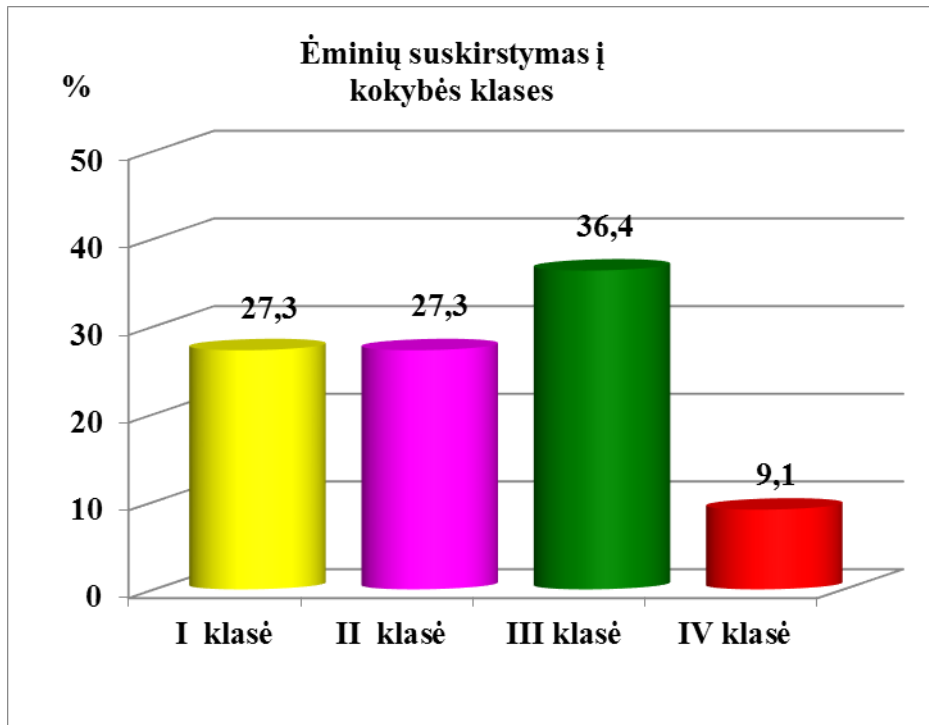

14 pav.

IV. KVIEČIŲ KLASĖS

2018 m. kviečių derliaus kokybės tyrimais įvertinus kviečių ėminių kokybės rodiklius nustatyta (15 pav.):

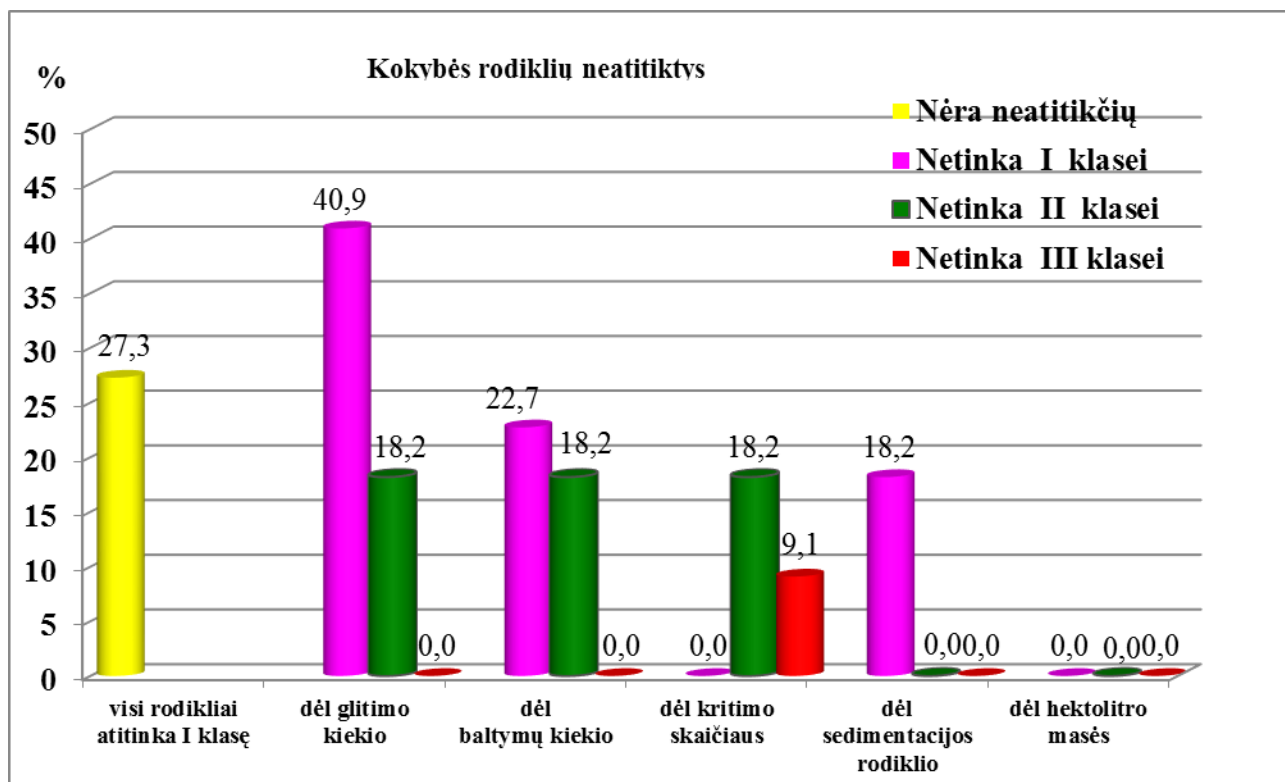
- 27,3 % ėminių atitinka I klasės kokybės reikalavimus;
- 27,3 % ėminių atitinka II klasės kokybės reikalavimus;
- 36,4 % ėminių atitinka I klasės kokybės reikalavimus;
- 9,1 % ėminių – IV klasės kokybės reikalavimus.

15 pav.

V. KOKYBĖS RODIKLIŲ NEATITIKTYS

2018 m. kviečių derliaus tyrime 27,3 % ėminių atitinka I klasės kokybės reikalavimus, o likusieji ėminiai dėl vienos ar kelių kokybės rodiklių neatitikčių priskirti žemesnei kokybės klasei. Didžiausia neatitiktis pastebėta dėl per mažo glitimo kiekio (40,9 % ėminių priskirti II klasei, o 18,2 % – III klasei). Dėl mažo kritimo skaičiaus – 18,2 % ėminių priskirti III klasei, bet aukšta hektolitro masė visiškai neįtakoją kokybės klasės pasikeitimo (16 pav.).

16 pav.

VI. VIDUTINIAI KOKYBĖS RODIKLIAI

Šiame tyrime buvo tirta 59,1 % žieminių ir 40,9 % vasarinių kviečių ėminių. Ūkio subjektai nurodė, kad 45,5 % ėminių paimta iš sertifikuotos sėklos užaugintų kviečių. Žieminių ir vasarinių kviečių vidutiniai kokybės rodikliai ir kiti parametrai pateikti 1–5 lentelėse.

1 lentelė. Žieminių kviečių vidutiniai kokybės rodikliai ir kiti parametrai

Parametras	Matavimo vnt.	Vertė	
		Vidutinė	sertifikuotos sėklos
Hektolitro masė	kg/hl	79,0	78,9
Kritimo skaičius	s	330	331
Baltymų kiekis	% s. m.	12,6	12,8
Glitimo kiekis	%	24,8	25,3
Sedimentacijos rodiklis	ml	41,8	43,1
Krakmolo kiekis	%	68,1	68,1
Drėgmės kiekis	%	14,1	14,7
<i>Progyzuotas derlingumas*</i>	<i>t/ha</i>	<i>4,9</i>	<i>4,9</i>
<i>Faktinis derlingumas*</i>	<i>t/ha</i>	<i>5,9</i>	<i>4,3</i>

* *Progyzuotas ir faktinis derlingumai apskaičiuoti pagal ūkių atstovų pateiktus duomenis.*

2 lentelė. Vasarinių kviečių vidutiniai kokybės rodikliai ir kiti parametrai

Parametras	Matavimo vnt.	Vertė	
		Vidutinė	sertifikuotos sėklos
Hektolitro masė	kg/hl	80,1	79,7
Kritimo skaičius	s	235	245
Baltymų kiekis	% s. m.	14,8	15,9
Glitimo kiekis	%	30,5	33,4
Sedimentacijos rodiklis	ml	57,0	65,3
Krakmolo kiekis	%	65,4	63,9
Drėgmės kiekis	%	13,8	14,4
<i>Progyzuotas derlingumas*</i>	<i>t/ha</i>	<i>3,0</i>	<i>3,0</i>
<i>Faktinis derlingumas*</i>	<i>t/ha</i>	<i>4,4</i>	<i>3,0</i>

* *Progyzuotas ir faktinis derlingumai apskaičiuoti pagal ūkių atstovų pateiktus duomenis.*

3 lentelė. Populiariausių kviečių veislių vidutiniai kokybės rodikliai ir kiti parametrai

Parametras	Matavimo vnt.	Žieminių kviečių	Vasarinių kviečių
		„Skagen“	„Quintus“
Hektolitro masė	kg/hl	79,1	81,4
Kritimo skaičius	s	357	234
Baltymų kiekis	% s. m.	12,5	15,3
Glitimo kiekis	%	24,6	32,2
Sedimentacijos rodiklis	ml	42,7	59,2
Krakmolo kiekis	%	68,0	64,6
Drėgmės kiekis	%	14,2	13,5
<i>Prognozuotas derlingumas*</i>	<i>t/ha</i>	<i>7,0</i>	<i>3,0</i>
<i>Faktinis derlingumas*</i>	<i>t/ha</i>	<i>6,7</i>	<i>4,9</i>

* Prognozuotas ir faktinis derlingumai apskaičiuoti pagal ūkių atstovų pateiktus duomenis.

4 lentelė. Žieminių kviečių vidutiniai kokybės rodikliai ir kiti parametrai pagal apskritis

Parametras	Matavimo vnt.	Apskritis		
		Alytaus	Vilniaus	Utenos
Hektolitro masė	kg/hl	80,3	78,0	78,4
Kritimo skaičius	s	385	265	285
Baltymų kiekis	% s. m.	13,2	12,9	12,9
Glitimo kiekis	%	27,4	24,7	25,5
Sedimentacijos rodiklis	ml	45,7	43,2	45,4
Krakmolo kiekis	%	67,9	67,7	67,0
Drėgmės kiekis	%	15,1	13,8	13,5
<i>Prognozuotas derlingumas*</i>	<i>t/ha</i>	<i>4,9</i>	–	–
<i>Faktinis derlingumas*</i>	<i>t/ha</i>	<i>4,3</i>	–	–

* Prognozuotas ir faktinis derlingumai apskaičiuoti pagal ūkių atstovų pateiktus duomenis.

5 lentelė. Vasarinių kviečių vidutiniai kokybės rodikliai ir kiti parametrai pagal apskritis

Parametras	Matavimo vnt.	Alytaus apskritis
Hektolitro masė	kg/hl	79,7
Kritimo skaičius	s	245
Baltymų kiekis	% s. m.	15,9
Glitimo kiekis	%	33,4
Sedimentacijos rodiklis	ml	65,3
Krakmolo kiekis	%	63,9
Drėgmės kiekis	%	14,4
<i>Prognuozuotas derlingumas*</i>	<i>t/ha</i>	<i>3,0</i>
<i>Faktinis derlingumas*</i>	<i>t/ha</i>	<i>3,0</i>

* *Prognuozuotas ir faktinis derlingumai apskaičiuoti pagal ūkių atstovų pateiktus duomenis.*